

Merza József

Sajtómunkások

A 25 éves „Érted vagyok” tiszteletére

MEGSZÓLAL AZ ÉBRESZTŐÓRA, bekapcsol a hozzákötött kávéfőző, és a rádióból friss hírek ömlenek. Az ember felöltözik, zsolozsmát mond, elolvassa az elmélkedési szövegeket, reggeli misére megy, vagy helyette csupán félálmosan, kába fejjel sóhajt az ég felé röpimát. Nyitnak az újságos standok, fürge fiatalok osztják az ingyenes napilap példányait a reggel népének tereken, autóbusz- és villamos-megállóhelyeken, pályaudvarokon. Indul az élet. Az olvasók büfékben, gyorsétermekben, közlekedési eszközökön temetkeznek bele megszokott újságlepedőikbe, tabloid vagy még kisebb méretű, politikai vagy bulvárlapjaikba.

CSODÁLATOS A HÍRKÖZLÉS VILÁGA. Akik benne élünk, ismerjük egymást. Kérés nélkül, soron kívül kapom meg szokott újságomat a Keletiben pénteken reggel 9-kor, a Ferenciek terén csütörtökön fél 11-kor. Jani, Misi, Erzs, Irén és mások manapság a pult felett nyújtják át a példányokat, az átkosban alulról húztak elő – néha csak kölcsönzésre – tiltott kiadványokat. A tapasztalt eladó bizalmas társa régóta vásárló kliensének. Mondom, csodálatos ez a világ. A tényfeltáró újságírótól kezdve a szerkesztőkön, a nyomdászokon, a terjesztőkön és az árusokon át mindnyájan a Hír közvetítői vagyunk. Sajtómunkások.

Sokan, sokfélét akarnak. A taxisoftort a nagybetűs címek érdeklik, mások rejtvények kockáinak kitöltésével frissítik elméjüket. Vannak, akik már reggel óhajtanak az emberiség nagy problémáival foglalkozni, mások beérik még vibráló idegrendszerük megnyugtatásával. A gazdaság emberei, a brókereknek nevezett alkuszok, árfolyamok oszlopait nézegetik, a várható nyereséget becsülik. Mások a *Napi* vagy *Heti Világgazdaság* lapjait forgatják. A politikusok a közvélemény-kutatások számaikat vizsgálják, választási esélyeket latolgatnak. Lenint is látom, amint dolgozószobájában elmélyülten olvassa a *Pravda* reggeli számát, és világforradalomról álmodik. Simone Weil zubbonya zsebéből kitűremkedő *L'Humanité*vel vág át a Sorbonne udvarán, míg a *Wall Street Journal* kapitalistái új piacok után néznek. A hívó emberek felekeztek tudósításait, elmélkedéseit olvasásuk hetente bőségesen megjelenő újságaikban. Kezemben érzem a *L'Osservatore Romano* egy régi példányát a lengyel pápa első enciklikájának szövegével, amely egy jó lelkigyakorlat alapjául szolgált, és büszke vagyok gépelt szamizdat füzetekre, amelyek kiérdemelték, hogy egy ködös adventi hajnalon a belügy külön akcióban koboza el őket Érd ritkás házai között.

Nem lennénk azonban teljesen reálisak, ha elfelejténénk, hogy egy tapasztalt, gyakorlatias háziasszony számára időnkint fontosabb a fejes saláta, a hónapos retek vagy a zöldbab nagycsarnokbeli felhozatali ára a reggeli gazdasági hírek között. Ilyen sokoldalú a hírközlés világa. Valóban elbűvölő változatosság, és akkor még szinte semmiről sem beszéltem.

De hogy a sajtó vonzására visszatérjek, eszedbe jutnak-e azok a forró percek, amikor történelmi fordulóponton, egy váratlan esemény miatt, ismert és ismeretlen polgártársaidal együtt álltál késő este a lapkiadó székháza előtt egy újság rendkívüli kiadását várva? Kíváncsiság és

remény kavargott benned, szomszédoddal találgattad, vitatgattad életünk lehetséges és sejtett alakulását. Megérezted a Hír óriási vonzerejét, amely nem hagyott közömbösen, időtől, időjárástól függetlenül utcára, aluljárókba vitt, villanyújságok elé láncolt. Vártad, hogy álljanak már meg a dübörgő nyomdagépek, tóduljanak ki végre a kapukon a fürge lábú terjesztők, és te is megszerezhesd a neked oly fontosnak látszó példányt.

Így volt? Igen, így, de nem mindig volt, és nem is lesz mindig így.

PÁR EZER ÉVVEL KORÁBBAN, Ábrahám a sátra előtt ült, és nyugodtan méregette a feléje közeledő három férfit. A kor szokása szerint megvendégelte a vándorokat, és beszedbe elegyedett velük. Amit hallott, az oly meglepő és egyben hihetetlen volt, hogy sem ő, sem felesége nem tudta leplezni derűlségét. A Hír azonban igaznak bizonyult. Nép született belőle, Tízparancsolat és törvénykönyv, amely meghatározta a Föld egy részének életét. A nép meghallgatta, és jónak találta a Törvényt. Új világvallást teremtett. A zsidó hagyomány azt hirdeti, hogy maga az Úr jelent meg két angyalával, és állt szóba jövendő szövetségeseivel. Fontos Hírt közölt, angyalai voltak tanúi a találkozásnak. Az angyal szó hírnököket jelent, és Isten angyalai a jó hírt, az evangéliumot hozzák. Ez a találkozás abban az időben történt, amikor még közel volt egymáshoz Föld és Ég. Amikor minden nagyon személyes volt, amikor közvetlenül érintkezett a Szent és a Profán.

Ábrahám kora után sok év következett, tele várakozással az Ígélet beteljesülésére, majd egészen váratlanul ismét égi hírnök jelent meg, Gábiel személyében. Új korszakot jelentett be, amely nem egyezett meg a szövetséges nép elképzeléseivel. A názáreti szűz himnusza volt az új kor nyitánya, az Istenben bízó, őt szolgáló kicsinyek örömhírét hirdelve. Anna és Simeon boldogan fogadta a gyermeket, bár megérezte az eljövételben rejlő drámát. Nemsokára felhangzik a pusztában új utat hirdelve a Keresztelő hangja, és Jézus is elmondja a Hegyi Beszédben örömhírének alapjait.

Hírhozók és hírtartalnak, tolmácsok és hírmagyarázók állnak az újnak nevezett szövetség indulásánál. Pál is hozzákezd, hogy megmagyarázza a konzervatív zsidóknak a Jézus életében és halálában megmutatkozó paradox történet valódi értelmét. Levéltudomány keletkezik, a régi hagyományt értelmező, az újat bemutató hit kibontására. Bár sajtó még nincs, csak szájhagyomány és írás, de Pál már munkálja a régi és új lehetséges szintézisét, mint egykori művelt farizeus, a korábbi írások és önálló munkája alapján kidolgozva a mába is átnyúló teológiáját. Hírek, hírnökök, tolmácsok, alkotó gondolkodók jelzik annak a kornak a kezdetét, amelyben kivirágzik az ókeresztény irodalom, és Isten népe vitatkozni kezd arról, hogy miért is jött Isten Fia a világba. Másolók terjesztik a régi tekercesek és az új levelek szövegét. Ráskay Lea és Sövényházi Márta gondolzza a magyar vallási irodalmat a Nyulak Szigetén, Klára nővér faggatja Jancsi frátert, hozott-e új imádságokat Szent Bernát, Agoston és Ambrus imái mellé. A kö-

zépkereskedő másként gondolkodó fiának Naphimnusa az igazi boldogságról. Bővül a vallásos szövegek tára, és Gutenbergnek kellett jönnie, hogy ne legyen határa az új irodalom gyors terjedésének. Nyomdák váltják fel a másolók pulpitusait, gépek írják kézi munka helyett a könyveket. Megkezdődött az új világ.

ÉLETEM SORÁN ABBAN A SZERENCSEBEN VOLT RÉSZEM, hogy kisgyerekként figyelhettem az utcáról az első szedőgépek különös működését, felnőtt koromban, szerkesztőként, megbeszélhettem a nyomdásszal egy-egy bonyolult szedés megoldását az ólombetűktől súlyos nagy asztalok mellett. Ezután néhány évtized alatt megváltozott a szerkesztőségek berendezése, és a nyomdászok szekrényeit könnyű asztalok váltották fel. Az asztalokra számítógépek kerültek, és azokon újságírók, szerkesztők, hirdető, grafikusok állították elő a nyomtatásra szánt anyagokat. A mai hírtvábbítás szempillantás alatt elviszi a világ bármely pontjára a kész sajtóterméket, megszűnt a hely és az idő szerepe a hírközlés világában. A hír az elektronika angyalainak szárnyán repül be a Föld kerekességét. A hírközlés valóban angyali tevékenységgé, angyali hivatássá vált. De hát mit tudnak az angyalok, miről beszélnek az angyalok? Sokkal többről, mint amit egy újság 25. évfordulójára el tudnék mondani.

1978. október 16-án este a pesti ferencesek templomának folyosóján voltam, amikor megkondultak a harangok, és hírül adták a történelem első szláv pápájának megválasztását. Nagy élmény volt, éppen a Karácsonyi Ajándék szerkesztésének idején. Csak annyit tudtam tenni, hogy a kezemen átment füzetekbe beragasztottam Karol Woytila gyorsan publikált képét, és a jövőről gondolkodtam. Harminc év telt el addigi kisközösségi életemből, és önkéntelenül egybevettem a múltat a lehetséges jövővel. Mit tekinthetek örökségemnek, ha visszanezdek a nem túl távoli időre? Eseményekre, tényekre, tanulságokra emlékeztem. Örökségünk egy romhalmaz. Varsó és Budapest, Drezda és Berlin és a szovjet uralom. A házakat azonban a „tömpeujjú mesterek” elkezdték építeni, az elnyomás ellenére újból sarjadt a hit, a 3–4 példányos, lila indigós, kézirásos „publikációról” tíz példányos, géppel írt lapokra térhettünk át. A hit nem az állami támogatástól újlult meg. A hitnek nem az állam a szövetségese, jötevője, hanem a Lélekből él. A hit nem pusztítható el, a hit élni akar, minden nehézség ellenére. Istenről beszélni mindig lehet. A lélek éjszakájában, a börtönök sötétjében, az elcsábított egyház és a hazug próféták idején is. Ha kell, új emberek állnak a hivatalnokok helyére, és korábban laikusoknak mondottak lesznek az örömhír angyalai. A jó irodalom, a jó sajtó ezt az örök megújulást hirdeti. Erre az új stílusra kaptunk bátorítást 1962-ben a tizgyermekes bergamoi parasztszaládba született Angelo Roncallitól is, aki meg akarta szabadítani az elméleti teologizálás súlyos terhétől és tévutaitól az életének második évezredébe forduló epochát.

Még bennünk éltek a háború borzalmi, még maradék reményünket is megsemmisíteni látszott '56 erőszaka, a bebörtönzések, a kivégzések. Valakiket kiengedtek a fogságból, másokat újból becsuktak. Folytak törekvések az Egyház felszámolására, a Hivatal foglyul ejtésére, korrumpálására, a hívő emberek megfélemlítésére, amikor hozzákezdünk a zsinat okmányainak latinból magyarra fordításához és a szentírási szövegek újraolvasásához. Külföldön már indult az új sajtó, a nemzetközi *Concilium* folyóirat, amelyhez kalandosan vagy keservesen hozzá tudunk jutni. Ma is megvannak valahol azok a reklamáló levelek, amelyekkel a hazai Hírlapirodát sokadik alkalommal ostromoltam. Kádár Jánosnak is írtam,

hogy elkobozzák az előfizetett példányokat. Hasztalan próbálkozás volt. Az önkényuralmi rendszerek a sajtó ádáz ellenfelei. Jóval később még a Ceausescu Romániájába küldött *Vigilia* vagy *Teológia* tíz százaléka érkezett csak célba, nyilván az ellenőrzés figyelmen kívül hagyása miatt. Mi azonban tudtuk, hogy az egyház megújulásáról szóló hírek, az új hangú és tartalmú sajtó létfontosságú a hitben megálláshoz és az újrainduláshoz. Közösségi munkánk eredménye volt Bulányi György evangéliumi megalapozású könyve, majd a rákövetkező szamizdat irodalom.

A HETVENES ÉVEK ELEJÉN FELISMERTÜK, hogy az élő közösség szükségképpen jelt ad magáról, irodalmat hoz létre. Olyat, amilyent. A körülményektől függően naivat, kezdetlegeset, vagy szűkebb, helyi jellegűt. Összegyűjtöttük írásainkat, és karácsonykor egymásnak ajándékoztuk a gépelt példányokat. Az évente körülbelül három tucatnyi füzet jelentette a Bokor szamizdat irodalmát, és érdemes megjegyezni, hogy ezzel egy évtizeddel megelőztük a hasonló, ismert világi kiadványokat. Közösségünk mérete, a kiadvány kezdetleges megjelenése, antipolitikus jellege, pártoktól függetlensége folytán kevéssé ismert termék jött létre. 1990 májusában azonban ismét előre léptünk, és nyomtatásban megjelent a most 25 évessé vált „Érted vagyok”.

A LAP CÍME, AZ EXODUSBÓL VETT KIFEJEZÉS Isten és népe kapcsolatára utal, és természetes az a gondolat, elhatározás, hogy a nép válaszol Isten indító nyilatkozatára. A kölcsönösség napirendi téma, feladat lett. A mi feleletünk a párbeszéd felvétele, megjelenési formája az „Érted vagyok” évi 6 füzet. Válaszunk folytán a párbeszéd kiszélesedett. Egymás szavára is figyelni kezdtünk, hozzáfűztük saját gondolatainkat, saját életünk tapasztalatait. Vallottuk, hogy istenkapcsolatunk folytán egymásért is vagyunk, és ezt ki is akarjuk fejezni személyességgel, emberi közelséggel. A sajtómunkásokból a kölcsönös szeretet munkásai lettek, a jóhír munkásai, a jóhír angyalai. Meggyőződünk arról, hogy az újságunkba írni, a leírtakat szerkeszteni angyali foglalkozás, angyali feladat az emberek világában. A jóhírt keresni, meghallani, továbbadni, a jóhír szerelmesének lenni égi és földi szerelem az emberekről.

Kezdeti számaink alcíme 12 éven át „Közösségi és családi folyóirat” volt, majd 2002-ben váltottunk, és „A jezu-si tájékozódás folyóirata” névvel folytattuk publikációnkat. Szélesebb látókörre, gondjaink alaposabb megbeszélésére, a kereső emberek bátorítására, a tévhitek eloszlatására törekedtünk őszinte, tiszta beszéddel, megbízható, egyenes vonalvezetéssel. Kerestük és ismertettük a világ időszerű vallási kérdéseivel foglalkozó külföldi irodalmat, amennyire szerény eszközeinkkel megtehettük. Továbbra is független, objektív, önfenntartó újságot írtunk, *sans but lucratif*, azaz haszonszerzés nélkül. Szamizdat voltunk minden tekintetben. Szerzőink a mai napig is ingyen írják cikkeiket, az előállítás költségeit az előfizetők segítségével a közösség fedezi. Amíg így van, addig a sajtóunk, a mi fórumunk. Minket nem finanszíroz senki, szabadok vagyunk a lelkiismeretre. Ez is evangéliumi boldogság. Hatalmas érték, még ha elődeink nagy árat fizettek is ezért a felismerésért.

GONDOLKODUNK. Szellemi tevékenységünk munkatérpá. Örzi egészségünket, vidítja lelkünket, oldja a levertséget, a mozdulatlanság, a tehetetlenség lelki bilincseit, a jelenkor depresszióját, időnkinti kétségbeesését. Olvasunk és írunk. Írástudóknak tartjuk magunkat. Ma is. Olvassuk és magyarázzuk a jelenkor végtelenül egyszerű karácsonyi és húsvéti üdvözlőit, a múlt Lélektől sugallt, kőbe vésett, cserépbé égetett, fába faragott hívő közleményeit, a szájhagyomány révén ránk maradt és később leírt örökségünket. A Pál sajtómunkásainak jóvoltából ismert, tanulságos kezdeti közösségi életet.

Az írás a mi igazi örökségünk, a múltból a jelenbe vezető örökség. Tele induló hittel, megszülető panasszal, kétkedéssel és megújuló hittel. Jób panaszával, Kis és Nagy Teréz fekete éjszakáival és valami tagadható, bár kiolthatatlan reményből. Örök kísérlőnk, égi és földi angyalok örökségéből. Szentek látomásaiból. Hit és nem-hit örök küzdelméről, írott tanúságtételeiről. *Nagy feladat írni!* Tisztán, szépen, szeretettel. Kinyitni lelkünket a Léleknek, és ami talán nehezebb és kockázatos is, őszintén megmutatni magunkat az embereknek. Létrehozni önmagunkban Ég és Föld találkozását.

ÁLMODUNK IS. Nem balgán, önző ostoba álmokat kergetve, amelyek miatt szegények és nyomorultak lesznek az emberek, nem a shakespeare-i harcosok vad öldökléseit dicsérve. A politikusok álmaiba nagyon sokan behaltak. A mi huszadik századbeli álmódóink között Gandhit, Kinget és Desmond Tutut találjuk, Mandela pedig sikeres államférfi, aki 27 év börtönélet után nem az igazságtételt, hanem a megértő türelmet tartotta legfontosabbnak. A jó sajtó ezeket az embereket mutatja fel. Egyikük sem volt fehér ember. A fehér ember huszadik századi történelme a véres verekedések, rablások története, mintha a fehér ember alkalmatlan lenne a keresztény életre. *Se non è vero, è ben trovato.* [„Ha nem igaz is, jól van kitalálva.”] Annál inkább, mert jó lelkiismeret-vizsgálati anyag. Tükröz ebből valamit jelenkori sajtónk? Megszabadultak-e sajtómunkásaink a gyűlölet bilincseitől? Kavargó világunkban olvassuk-e még Pál szeretethimnuszát? Vagy legalább hozzá hasonlót?

Mi az Országról akarunk álmodni, a szelídek és irgalmasok világáról. Ismeretünk gyakorta az ébrenlét partján lép át, és válik az álomból tudatossá. Őseink bíztak az

álomban, a benne fogant hírben, ami valóság lesz. Hírben, amely oázist teremt a sivatagban. Bízni kell az álomban, és a napfényben kell igaz hírré kovácsolni, sajtótermékké alakítani álmunkat. Nem tudom, honnan jönnek az álmok, nem tudom, hogyan és kitől. De kizavarnak az ágyamból. Fel kell kelni a sötétben, az éjszakában, nem is egyszer, az asztalhoz kell lépni, feljegyezni néhány szót, hogy el ne veszítsük, amit kaptunk. Hiszen a hír törekeny, elmúlik, mint a szellő. Figyelni kell, odafigyelni, mint Sámuel, hogy munkásai lehessünk az Úrnak, és társai testvéreinknek, akikkel együtt építjük az Országot.

MEGBÍZHATÓ TÁRSÁK ÉS MUNKÁSOK. A megbízhatóság egyszerre nagyon ősi és ugyanakkor mai erény. Amit tőlem hallottál, add tovább megbízható embereknek – mondja Pál. Számos közösség megalapítójaként és gondozójaként, sokféle embert ismerve jól tudta, miért fontos a hűséges tanítvány, akire rábízhatja szellemi örökségét és többi követőjét. Ma ugyanúgy keressük és összegyűjtjük a megbízható tanítványokat, hírnököket és hírmagyarázókat, tolmácsokat és tanúkat, újságírókat és kommentátorokat. Az igaz híreket közlő újságokat, a hiteles forrásokat. A több, független oldalról megerősített állításokat. A mi újságunkat azért szeretjük, mert bízunk abban, hogy ezt teszi. Íróink, szerkesztőink oly érzékenyen igyekeznek figyelni az igazságra, mint a Siloe tavánál összegyűlt emberek az angyal szárnyától megérintett víz mozdulására. A figyelmesség és gyorsaság az üdvösséget jelenti. Lélektől küldött angyal száll le hozzánk. Mai világunkban angyali sajtómunkás hozza a tiszta, evangéliumi üzenetet.

Mi is ilyenek szeretnénk lenni. Egyszerű hírhozók, gondolkodók, írók, kiadók. Nem képzelünk sokat önmagunkról, csak azt, ami megilleti az egyszerű, útszéli kék katángkórót. Azt, ami kijár Isten sajtója szerény, amatőr munkásainak. Helyi dialektusban, tájszóval hirdetjük az Ország örömhírét. A tájszó ember hang, szükség van rá. Ezen kell szétszórni a világban a megérett, megírt gondolatokat. Egyszerű feladatnak látszik, talán mennie kellene ennek magától is. Kavargó világunkban azonban vállalnunk kell a cselekvés kockázatát. Becsületbeli kérdéssé válik, amely meghatározza életünket.

A sajtómunka azonban közösséget is teremt. Az ötgyermekes, lelkiismereti tiltakozó spanyol Pedro Arrias és a szintén spanyolul beszélő Jorge Mario Bergoglio, azaz Ferenc pápa egyként kedves nekem. Nem érzem magam egyedül, amikor megtudom, hogy a pápa anya- és pásztor-egyházról álmodik, amelyben Isten szolgáló irgalmasak, törődnek az emberekkel, jó samaritánusokként kísérik őket, megtisztítják és felemelik felebarátaikat. Van idejük arra, hogy meg tudják különböztetni a dolgokat és eseményeket. Keresik az új utakat az örömhír megvalósítására. Isten ma a város forgatagában él együtt velünk, elvegyülve az emberekkel. Ő adja a reményt a jövőre, amely több, mint optimizmus.

NOS, KEDVES OLVASÓIM, ezek után üljünk metróra, és ne csodálkozzunk, ha azt vesszük észre, hogy Isten is ott ül valahol a vonaton, és éppen az „Érted vagyok” legújabb számát olvassa. Ha jól végezzük a dolgunkat, akkor jóváhagyólag bólint. *Nihil obstat* – mondja –, érdemes volt ki nyomtatni. Mi pedig egy időre vegyünk búcsút egymástól, a helyzethez illően mondva: *Hasta la vista* – viszontlátásra!